

Bijlage:

Beleidsvoornemens (preventief) ouderenbeleid in gemeentelijke (prestatie)begrotingen 2019

Gemeente Appingedam

- Transformatie krijgt aandacht: van duurdere zorg naar eenvoudiger zorg en beter benutten van algemeen toegankelijke voorzieningen en de sociale basis. Vanuit de transformatiegedachte ondersteunt de gemeente activiteiten van vrijwilligersorganisaties en algemene voorzieningen.
- Appingedam is een dementievriendelijke gemeente. Dit wordt nog verder uitgewerkt.
- Preventie is onder meer gericht op dementie, eenzaamheid en respijtzorg.
- Digitale wijsheid van ouderen komt ter sprake bij 'bibliotheekvernieuwing'.
- Appingedam is één van de partijen in het Woon- en Leefbaarheidsplan Eemsdelta, waarin o.m. wordt vastgesteld dat er meer behoefte is aan zorg voor de ouder wordende bevolking. De partners in dit plan gaan werken aan goede woningen, goede zorg en onderwijs en bereikbare voorzieningen.

Gemeente Delfzijl

- Het realiseren van wonen met zorg en ouderenhuisvesting in verband met langer zelfstandig wonen is één van de onderwerpen waarover prestatieafspraken met wooncorporaties worden gemaakt. De gemeente wil bij voldoende vraag levensloopbestendige en zorggeschikte en betaalbare woningen bouwen in zowel het stedelijk gebied als de dorpen.
- *'We werken aan nieuwe woonconcepten waarbij oudere en kwetsbare inwoners zoveel mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. De ontwikkeling van wonen met een PLUS in het centrum van Delfzijl en de opwaardering van de serviceflat Hoogwatum zijn daar voorbeelden van.'* Ook de 'villa' voor zorg in Wagenborgen wordt genoemd in relatie tot het langer thuis wonen.
- *'Hoewel de veranderingen in de zorg, buiten de Wmo, niet de eerste verantwoordelijkheid van de gemeente is, is het in het belang van onze inwoners dat wij op strategische plekken aan tafel zitten om de belangen van onze inwoners (mede) te behartigen. Dit geheel zorgt voor grote uitdagingen in de samenleving om een goed vangnet te hebben en mantelzorg goed te ondersteunen.'* *'Wij zetten ons in om zorgvoorzieningen zoals goede verpleeghuiszorg, huisartsenzorg, en ziekenhuiszorg voor onze inwoners te behouden. Een andere belangrijke component is het welzijn van onze inwoners. Dorpen en wijken nemen initiatief om naar elkaar om te zien, elkaar te ondersteunen en aansluiting te vinden bij de professionele zorg. Wij willen die initiatieven (blijven) ondersteunen want ze zijn erg belangrijk voor de leefbaarheid en de kwaliteit van leven van de inwoners van onze gemeente.'*
- *'Het realiseren van integrale zorgvoorzieningen door opgaven voor de verpleeghuizen (WLZ) te verbinden met en andere zorgaanbieders in de eerste lijn'* is een speerpunt.
- *'Met de verhuizing van het Delfzicht-ziekenhuis zetten we in op de verbinding tussen nulde, eerste en tweede lijnszorg voor onze inwoners in het Gezondheidsplein Molenberg. (...) Wij sluiten aan bij het initiatief van de huisartsen en faciliteren waar mogelijk.'* De gemeente is zelf

aanwezig in het Gezondheidsplein met het 'Sociaal Plein', waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en waar ze terecht kunnen met allerlei vragen (opvoeden, opgroeien, voorzieningen, ondersteuning, welbevinden, gezondheid, werk en inkomen). *'Het is ook een plek waar de gemeente werkt aan samenwerking tussen professionals onderling, met sociale initiatieven in wijken en dorpen en met de eerstelijnszorg.'*

- *'Dementie staat nadrukkelijk op de agenda bij gemeente, partners en ondernemers in Delfzijl om te kunnen anticiperen op het toenemende aantal ouderen (en mantelzorgers) dat hiermee te maken gaat krijgen. (...) De uitvoering van het plan wordt in 2019 voortgezet. We spreken met verschillende organisaties in dorpen en wijken om deze vervolgens te vertalen in initiatieven zodat we mensen kunnen opvangen die ondersteuning nodig hebben voor kortere of langere tijd.'*

Gemeente Groningen

Binnen het deelprogramma 'wonen & zorg' zijn afzonderlijke paragrafen gewijd aan o.m. 'ouderen en zorghuisvesting', 'bijzondere woonvormen' en 'mantelzorg en meergeneratiewoningen'.

- De gemeente wil bereiken: (1) dat er voldoende geschikte woningen voor ouderen beschikbaar zijn, en op de goede plek; (2) dat ouderen zich bewust zijn van hun woonsituatie als er zorg nodig is en hun mobiliteit afneemt; (3) dat ouderen zich voldoende kunnen informeren op het gebied van wonen, welzijn en zorg; (4) dat ouderen die intensieve zorg nodig hebben vlot een plek kunnen vinden in woonvoorzieningen van zorginstellingen.
- De gemeente informeert ouderen over de mogelijkheden zodat ze daadwerkelijk hun woningen aanpassen en later goede thuiszorg mogelijk is: 3 (media)campagnes in 2019 is het streven. De campagne 'Lang zult u wonen' wordt gecontinueerd en geïmplementeerd in de WIJ.
- *Met het Huis van Morgen creëren we een "living lab" waar we samen met het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen, zorginstanties, corporaties en ouderen mogelijkheden onderzoeken om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Hierbij zoeken we samenwerking met de Healthy Ageing-sector in het bedrijfsleven.*
- Er wordt onderzoek gedaan naar een seniorenproof Selwerd en de mogelijkheden van spin-off naar andere wijken.
- Op het gebied van ouderenhuisvesting wil de gemeenten *initiatieven op het gebied van ouderenhuisvesting matchen met locaties. Ook willen we een appartementen project of patio-achtig woning project in de vrije sectorhuur faciliteren.*
- *We willen eraan bijdragen dat mantelzorgers met speciale woonwensen deze gerealiseerd krijgen. Aan de Curaçaostraat hebben we een mooi complex met mantelzorgwoningen. We willen beter zicht krijgen op de actuele en toekomstige behoefte aan mantelzorgwoningen en hoe we daar met onze partners het best in kunnen voorzien. Daarbij bekijken we ook hoe andere partijen, zoals het MKB, een rol kunnen spelen. Actuele en nieuwe initiatieven proberen we te ondersteunen.*

Het deelprogramma 'welzijn, gezondheid en zorg':

- De gemeente wil minder hoeven inzetten op zwaardere zorg door te investeren in preventie aan de voorkant, door de ontwikkeling van (basis)voorzieningen dichtbij, door burgerkracht en door het stimuleren van zelf- en samenredzaamheid. WIJ-teams en GebiedsOndersteunende Netwerken (GON) hebben hierin een belangrijke rol. *Stichting WIJ Groningen, het GON en de gebiedsteams stemmen zo goed mogelijk met elkaar af. Binnen het gebiedsteam wordt de verbinding gelegd met sociale én fysieke thema's die spelen op de terreinen zoals veiligheid, wonen en verkeer.*
- De gemeente faciliteert op twee niveaus: in het sociale klimaat (actief burgerschap, inwonersinitiatieven, bevorderen leefbaarheid, preventief gezondheidsbeleid, e.a.) en in passende ondersteuning en zorg.
- *Vanuit onze ambitie om de gezondste gemeente van Nederland te worden zetten we in op het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen wijken en dorpen. Tevens zetten we in op het verhogen van het aantal gezonde levensjaren. Hiertoe willen we een maatschappelijk akkoord sluiten met gemeenten, verzekeraars, zorgverleners en andere maatschappelijke partners. De focus in het akkoord moet komen te liggen op preventie.*

In de (uitgebreide) uitwerkingen van het deelprogramma 'welzijn, gezondheid en zorg' komen ouderen niet voor als specifieke doelgroep. Ouderen vallen onder de doelgroep 18+. (

Gemeente Het Hogeland

- Verkeersveiligheid: De gemeente wil een veilige en bereikbare omgeving *welke de vitaliteit en zelfredzaamheid van ouderen tegemoetkomt.* Hiertoe gaat zij *de toegankelijkheid, daar waar gewenst of noodzakelijk, voor ouderen en mensen met een handicap verbeteren.* Verder wil ze via Verkeerswijzer Groningen *inzetten op voorlichting en educatie voor zowel de jonge als de oudere verkeersdeelnemers.*
- De gemeente wil ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. *'We stimuleren de zelfredzaamheid van de inwoners en zorgen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.'*
- De gemeente wil binnen haar Wmo-beleid nadruk leggen op de transformatieopgave. Hiertoe wil zij algemene voorzieningen ontwikkelen, maatwerkvoorzieningen meer laten aansluiten op de eigen kracht en het sociaal netwerk van de cliënten en inzetten op nader te bepalen thema's, bijvoorbeeld mantelzorgondersteuning, vrijwilligersbeleid, intensivering van de samenwerking met wijkverpleegkundigen.

Gemeente Loppersum

- De gemeente benoemt de vergrijzing: demografische prognoses laten tot 2040 een groei van het aantal ouderen zien en een afname van alle leeftijdsgroepen t/m 64 jaar.
- Eén van de ambities onder wonen en woonomgeving: *'inzetten op behoud van verzorgingstehuizen binnen de gemeente en deze breder invullen voor wonen en zorg.'*
- *'In Middelstum willen we een laagdrempelig steunpunt wonen, welzijn en zorg waar inwoners naar toe kunnen met vragen aan de gemeente.'*
- Investeren in preventie wordt in de Programmabegroting specifiek gekoppeld aan de jeugd.

Gemeente Midden-Groningen

- De gemeente benoemt het belang van activiteiten op het gebied van sport, cultuur, educatie en activiteiten voor onder meer ouderen. Dergelijke activiteiten *'dragen wezenlijk bij aan leefbaarheid in de dorpen en wijken. Het geeft kleur en identiteit. En biedt kansen voor ontmoeting en samen bezig zijn. (...)'*
- De komende tijd wil de gemeente verder transformeren en innoveren in het sociaal domein. Eén van de drie doelen is dat *'meer mensen hun leven op orde krijgen, kinderen thuis en in hun leefomgeving de bagage meekrijgen die ze in hun latere leven nodig hebben en ouderen langer gezond en actief kunnen deelnemen aan de samenleving.'*
- De gemeente wil ervoor zorgen dat ouderen zich zo lang mogelijk zelfstandig op eigen kracht kunnen redden in de samenleving en in staat zijn maatschappelijk te participeren. Ook wordt nagestreefd dat ouderen voor de knelpunten die ze zelf ervaren (zoals eenzaamheid en de informatievoorziening) samen met de gemeente en professionele partijen naar een oplossing zoeken.
- Volgens de gemeente liggen er kansen om meer ouderen in te zetten voor het doen van vrijwilligerswerk. De gemeente zoekt hierin samenwerking met diverse maatschappelijke organisaties, zoals Humanitas, De Zonnebloem, Present en ouderenbonden.
- De gemeente wil meer algemene voorzieningen met een passend aanbod. In dat kader onderzoekt ze hoe ze invulling wil geven aan vrijwillig ouderenadvies /seniorenvoorlichting.
- De gemeentelijke kredietbank gaat extra aandacht besteden aan ouderen.

Gemeente Oldambt

- 'Ouderen' komen met name aan bod in relatie tot wonen. Het inwonertal van de gemeente daalt, maar er komen meer ouderen. Hierdoor verandert de woningbehoefte. Met het oog op een toekomstbestendige woningvoorraad heeft de gemeente een driemaandelijks overleg met onder andere corporaties en zorgpartijen over wonen en zorg, begeleiding kwetsbare doelgroepen en ouderenhuisvesting. Ook worden bijeenkomsten georganiseerd met dorp- en wijkvertegenwoordigers en maatschappelijke instellingen om de samenleving meer bewust te maken *'van de effecten van de bevolkingsdaling en de veranderingen die er hierdoor plaatsvinden op allerlei vlakken in onze samenleving.'*
- Een budget voor mantelzorg is één van de nieuwe wensen die in de begroting zijn gerealiseerd.
- Voor zover in de programmabegroting concrete voornemens zijn vermeld over zorg en preventie, ligt er een sterk accent op jeugdzorg.
- *We onderkennen de vaak grote mate van zelfredzaamheid van onze inwoners en gaan niet langer uit van 'recht op' maar van 'wat is nodig'. Overigens met oog voor de mensen die minder zelfredzaam zijn in onze gemeente. Daarbij maken we de omslag van 'nee, tenzij' naar 'ja, mits'.*

Gemeente Pekela

De gemeente benoemt ouderen alleen als het gaat over ouderenmishandeling. Wel zijn er diverse ambities die onderdeel zouden kunnen zijn van preventief ouderenbeleid.

- *Samen met zorg- en welzijnsaanbieders zoeken we naar praktische en slimme oplossingen om de huidige mantelzorgers en vrijwilligers te ontlasten. De zorgvraag (de behoefte aan ondersteuning) van de inwoner staat hier centraal.*
- De gemeente biedt mantelzorgondersteuning. Ze zet in op actievere toeleiding naar de respijtoorzieningen van de Wmo. Ook maakt ze met verschillende organisaties afspraken over het werven en scholen van meer vrijwilligers voor ondersteuning van mantelzorgers thuis.
- *Op het terrein van wonen, welzijn en zorg werkt de gemeente aan meer samenhang. In beleidsdocumenten worden verbindingen gelegd tussen de verschillende domeinen. Verder maakt de gemeente concrete afspraken met corporaties over voldoende woningen voor inwoners met beperkingen.*
- De gemeente gaat de stand van zaken rond aanpak huiselijk geweld, ouderen- en kindermishandeling inventariseren. Vervolgens worden een plan van aanpak, de zorgroute beschreven en afspraken gemaakt met verschillende maatschappelijke organisaties over hun rol bij het signaleren van huiselijk geweld, ouderen- en kindermishandeling.
- De gemeente helpt bij opzetten en uitvoeren van sportprojecten voor (inactieve) inwoners ter bevordering van de sportparticipatie en de gezonde leefstijl. *We gaan door met Pekela Vitaal.*

Gemeente Stadskanaal

- De gemeente heeft de ambitie om 'geïntegreerde ouderenzorg' te realiseren, als vervolg op SamenOud. De gemeente wil bereiken dat ouderen langer zelfredzaam zijn en minder (complexe) zorg nodig hebben. De kwaliteit van de zorg verbetert, terwijl de zorgkosten afnemen of gelijk blijven. Hiertoe is samen met de gemeenten Veendam en Pekela en Menzis een plan opgesteld. *In deze nieuwe opzet werken de huisartsenzorg, wijkverpleging en verzorging en het gemeentelijke domein samen. Gestart wordt met de huisartsenpraktijken die de module 'Geïntegreerde Zorg voor Ouderen' van de zorgverzekeraar afnemen. Deze module is onderdeel van de nieuwe bekostigingssystematiek van huisartsen waarin de samenwerking met het sociaal domein randvoorwaardelijk is gesteld. In het verlengde van dit project is in de drie gemeenten samen met Menzis het onderzoek 'Effectief ontschotten' gestart. Daarin wordt onderzocht of er in de dienstverlening aan cliënten met zorg uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) en Wmo sprake is van ongewenste 'dubbelingen', onvoldoende maatwerk of taken die niet door de juiste professional uitgevoerd worden.*
- Met Stichting Welstad zijn afspraken gemaakt over onder meer ouderenwerk en mantelzorgondersteuning.
- De gemeente wil bereiken dat eenzaamheid en sociaal isolement verminderen. Op basis van het meest actuele GGD-gezondheidsprofiel wordt in 2019 een plan van aanpak ontwikkeld.
- Verder wordt gemeld dat de kosten voor de Wmo hoger uitvallen dan begroot, maar dat de gemeente daarvoor een compensatie ontvangt van het Rijk. Het aantal Wmo-cliënten per 1.000 inwoners is in Stadskanaal 101, tegen 57 landelijk (cijfers 2^e helft 2017).

- Verder is er aandacht voor mantelzorg(ondersteuning). O.m. subsidiëring steunpunt mantelzorg en vrijwillige thuishulp, inzet van een mantelzorgscan en uitvoering ‘Blijk van Waardering’

Gemeente Veendam

Bij twee thema’s staat benoemd dat daarbij specifieke aandacht voor ouderen is:

- Eenzaamheidsbestrijding: Ouderen krijgen prioriteit in de aanpak van eenzaamheidsproblematiek. Wat de gemeente gaat doen: *We informeren wijkverpleegkundigen en huisartsenpraktijken over de mogelijkheden van dagbesteding voor ouderen. We anticiperen op deze ontwikkeling door in te zetten op positieve gezondheid en participatie. Daarbij werken we nauw samen met Menzis. En: We doen mee aan het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'.*
- De gemeente inventariseert de stand van zaken rond aanpak huiselijk geweld, ouderen- en kindermishandeling. Vervolgens wordt een plan van aanpak gemaakt, de zorgroute beschreven en afspraken gemaakt met ketenpartners.

Daarnaast zijn er op het gebied van Wmo en gezondheidsbeleid ambities die onder meer voor ouderen gelden:

- De gemeente wil dat alle inwoners die zorg of hulp nodig heeft passende ondersteuning krijgt (*‘licht waar het kan, specialistisch waar het moet’*). Onderdelen hiervan zijn: een integraal werkende herkenbare laagdrempelige toegangsvoorziening Wmo, praktische en slimme oplossingen om de huidige mantelzorgers en vrijwilligers te ontlasten en samenwerking tussen huisartsen en het team van de algemene toegangsvoorziening. Verder ondersteunt, faciliteert, verbindt en stimuleert de gemeente vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties, *zodat alle inwoners met plezier kunnen bijdragen aan een bruisende, zorgzame en leefbare omgeving*. De gemeente hecht eraan dat goede kwaliteit wordt geboden (inzet goede professionals en monitoring kwaliteit). Ook worden ‘preventieve programma’s’ genoemd, maar daarbij lijkt de gemeente vooral aan voorliggende jeugdvoorzieningen te denken.
- De gemeente wil gezondheid van haar inwoners waar nodig vergroten en het gevoel van gezondheid bij onze inwoners waar nodig verhogen. De gemeente gaat een visie formuleren en een implementatieplan *met concrete voorstellen die bijdragen aan bevordering van een gezonde leefstijl, zoals bevordering gezondheidsvaardigheden, beweegvriendelijke inrichting openbare ruimte, participatie in alliantie rookvrije generatie*. Mogelijk komt daar een *‘Gezondheidspact’ ter bevordering van gezonde leefstijl* uit voort.

Bij ‘wonen’ is geen specifieke aandacht voor ouderen benoemd. Wel een verwijzing naar het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan.

Gemeente Westerkwartier

- Het algemeen uitgangspunt sociaal domein: *De ambitie is dat in het Westerkwartier iedereen meedoet. Zoveel mogelijk op eigen kracht, waar nodig met ondersteuning van het sociaal netwerk. De gemeenschap is ‘samenvoorzienend’: inwoners bundelen hun krachten om*

gezamenlijk te zorgen voor een aangename leefomgeving. Wanneer toch professioneel georganiseerde ondersteuning moet worden geboden, sluit deze aan bij de mogelijkheden van de inwoner en diens netwerk en is deze er primair op gericht dat inwoners weer zelfstandig/zelfredzaam worden.

- De Tintengroep levert in het Westerkwartier buurtwerk en individuele preventieve ondersteuning. Ouderenwerk is één van de taken die bij de Tintengroep is ondergebracht.

Gemeente Westerwolde

- De gemeente wil een verschuiving van geïndiceerde hulp naar preventie tot stand te brengen. De gemeente pakt haar regierol op, brengt partijen (zoals jeugdhulp, politie, huisartsen, verslavingszorg, scholen) samen en verbindt ze. Waar mogelijk en noodzakelijk maakt ze afspraken en/of sluiten ze overeenkomsten. Dit om vrijblijvendheid te voorkomen.
- De gemeente gaat het voorliggend veld versterken. *Hiervoor gaan wij een duidelijke opdracht verstrekken aan de nieuwe welzijnsstichting.* In (sub)regionaal verband worden toegankelijke vormen voor wonen en begeleiding gerealiseerd. Verder gaat de gemeente beleid maken om mantelzorgers te ontlasten. *Hierbij wordt de aanpak van dementie een belangrijk speerpunt.*
- Eén van de doelstellingen in het beleid t.a.v. wonen: *Kwetsbare inwoners huisvesten in een zelfstandige woning of in een vorm van begeleid wonen waarin toezicht en zorg op afroep mogelijk is.*
- In het kader van de gezondheidsbevordering bij inwoners ambieert de gemeente: *Het aanbod specifieke doelgroepen ouderen, chronisch zieken, inwoners met beperking sluitend maken.*